



TÓTH BÉLA

Kunyhókba

néző

csillag

Ég alatt hálóknek, régi pásztoroknak szókinséből ismerjük ilyen néven a Kaszást vagy az Oriont. Alacsonyan jár. Este Esthajnalinak, reggel Hajnalinak nevezük a Kunyhókba néző csillagot. Alacsonyan jár, beláthat oda. Nem kényesen világol odafönt, mint akár a Betyárok vezérlő csillaga, csak idelent jár, szinte lába lógását látjuk, ahogy lépi a föld peremét.

Ez ő, a száztíz éves Tömörkény. Tudtommal csillagképekbe nem képzelte magát soha. Ha maga mivoltáról szólt, szerényen húzódtott felre a rangsorolásokra mindig kész irodalmi szakemberek elől, akik tették őt kismesternek, célszörű szögényembörnek, a szögényembör írójának, a magyar embör legjobb barátjának, ismerőjének. De kunyhókba néző csillag mivoltához további félmarokra való jelzőt kapcsolhatnánk epitheton ornansul. Amik szép summázatok. Ünnepléseken üstökön lehet véle fogni laikus számára is a figyelmet. Célszörű szögényembör, s azoknak írója.

Ami mind igaz. A magyar irodalom egén szerencsére találunk örökszidolosan tündöklő, tájékozódásunkra szolgáló fényes csillagokat. Szigorúan odaszögezteket. Közöttük léteznek pulzálók, elbúvók, magányos félfényesek, vörös csóvákban jelentkezők és állandók, mik míg magyar író néz az égre, tiszta, csikorgó téli éjszakákon, tavaszodó áprilisokon vagy kora őszökön, mikor annyi csillag tolong az égen, majd letaszigálják egymást, útmutatók maradnak.

A száztíz éves, makói algimnáziumot végzett, egykori patikussegéd, és Steingassner irodalmi köztudatunkban a fejét a kezére ejtő, örök bánatokban, komorulatokban abárolódott, sötét sorsok fölfödésére edzett pennával a kezében, keserű irodalmi szövegeket eresztget.

Bizonyító magyarázat: kocsmáros apja, akár Petőfié (Móra szerint ő az Alföld prózai Petőfije) rossz emberek áldozatául esik, kétszáz holdas birtokát elpörlik, s a koldusbotra szorult szülők és a család korán ismerkedik meg az alsó néposztályok életével. S a kocsmai „akadémiákban” borozók, italozók közül fölfakadt sorsok ömlenek az ott növekedő szemérmes fiú elé. Az itt szerzett ismeretek élete végéig fogva